Laten wij dus maar niet langer stilstaan bij besprekingen tussen de Nederlandse en Belgische generale staven in 1939–'40. In de oorlog 1914–'18 was België oorlogvoerend; in de laatste oorlog echter was het neutraal, evenals wijzelf, tot 10 mei 1940. Wat in de Eerste Wereldoorlog niet zou hebben gekund, kon in de Tweede wèl.

Nu dan de militaire contacten met Frankrijk en Engeland. Deze hadden geenszins ten doel, een der belligerenten boven een ander te bevoordelen: het kenmerk van eigen inbreuk op onzijdigheid. Want zij hadden betrekking op een toestand waarin, ten gevolge van een voorafgaande Duitse aanval, onze onzijdigheid niet meer zou bestaan, zijnde door Duitslands aanval teniet gedaan.

Dat zulke contacten in strijd met onze neutraliteit zouden zijn geweest, is m.i. niet aan te nemen. Wat door mij in mijn door prof. De Jong genoemde boekje uit 1940 over de stipte handhaving der Nederlandse onzijdigheid is geschreven, betrof naar zijn aard alleen het nauwgezet nalaten, zo lang als wij neutraal waren, van bevoordeling van een der partijen boven de andere, en ging vanzelfsprekend niet in op contacten die in een totaal verschillende sfeer lagen, omdat zij slechts een toestand beoogden waarin wij door een Duitse inval niet meer onzijdig zouden zijn, maar belligerent zouden zijn geworden.

Iets geheel anders is evenwel, dat de contacten, die er geweest zijn met het oog op de mogelijkheid van een door Duitsland beëindigde Nederlandse neutraliteit, met de uiterste omzichtigheid en geheimhouding moesten worden onderhouden. Juist omdat wij de Duitse voornemens niet met zekerheid kenden, moest, wilden wij niet in onze taak tekort schieten, rekening worden gehouden met de kans dat Duitsland gaarne een voorwendsel zou aangrijpen om een aanval te rechtvaardigen; een beweerde verzaking van onze onzijdigheid zou, door Goebbels' propaganda uitgebuit, door de Duitse openbare mening ongetwijfeld zijn geloofd. Contact met Frankrijk en Engeland als bovenbedoeld zou ongetwijfeld als zulk een voorwendsel hebben kunnen dienen, hoe ongegrond het in wezen ook zou zijn geweest. Toen Hitler ons aanviel, heeft hij zijn toevlucht gezocht in verzonnen contacten.

Prof. De Jong heeft uitgelegd, waarom over die contacten in de Ministerraad niet in hun volle omvang kon worden gesproken. Dat lag goeddeels aan de persoonlijkheid van de minister-president. De heer Dijxhoorn en ondergetekende waren het best op de hoogte (het minst van het contact met de Britse admiraliteit, dat trouwens van zeer beperkte strekking was); de andere ministers slechts ten dele. Maar daaraan was niets te doen, al gaf het mijn collega van Defensie en mij veel hoofdbrekens.

Het verbreken in strijd met zijn opdracht, van zegels door de militair attaché te Parijs is niet goed te praten, en prof. De Jong keurt dat dan ook af. Maar komt die hoofdofficier lof toe voor zijn reis naar Nederland, toen hij kennis had genomen van de inhoud van het verzegeld pakket? Ik geloof dat